

מכתבים

חלף עם הריח

באנגלית זה עוד יותר גרוע. אבל לוא זה היה בעברית, זה היה למחות מצחיק - זאת היא תגובת הקורא קורן על מיכתבו של הקורא שדינוח על מוסיאון מיוחד במינו באטלנטה (העולם הזה 30.1).

אני מעריך מטעמים של עדינות נפש לא להיכנס לבלשנות. אבל זה שמכרו כסיווי-אסלה חלף עם הרוח במוסיאון ההוא באטלנטה, זה בדיוק מתאים לאמריקאים. ומה עוד שכאנגלית יש לזה משמעות לא כליכך נעימה, המתחברת היטב לאסלה.

אביגדור קורן, תל-אביב

שירות מלא

העובדות המדויקות על שירות המילואים של חבר-כנסת. הממלא גם את חובתו לצה"ל (העולם הזה 23.1) וגם את חובתו לכנסת.

ברצוני לתקן אידיוק בכתבה אודות שרות המילואים של ח"כ מיכאל איתן. ח"כ מיכאל איתן גויס למילואים יחד עם כל חיילי הגדוד שבו הוא משרת. הוא שוחרר למשך יומיים וחצי בלבד, לצורך השתתפות בדיוני הכנסת.

כמיסגרת עבודתו הפרלמנטרית, וכאדם המכיר מקרוב את נעיות כפר-שלם, הוועק ח"כ מיכאל איתן בשעה 5 לפנות בוקר עליידי תושבי הכפר, אולם לא השתתף בהפגנות התושבים, שהחלה בשעות מאוחרות יותר. ביחס להפגנה בכפר איכסל, הרי שהיא

(המשך מעמוד 3)

ביטוי, הלכה למעשה, לעקרון הממלכתיות, המעוגן בחוק השירות-הציבורי בכך, שהמת-קבלים לעבודה במישרד, אחרי בחינות קשות של נציבות שירות-המדינה, מתקבלים על סמך אמות-מידה של כשירות מיקצועית בלבד.

יואל בהירי, יו"ר ועד העובדים, מישרד-החוץ, ירושלים

אי' השוואה

תגובה על קטע ביומן אישי (העולם הזה 2.1) שלא נראה לקורא מעבר לים.

כיצד אפשר לכתוב כי "סטאלין השתמש בתורה הקומוניסטית כדי להשליט את אותו המישרד שהשליט היטלר בגרמניה". נכון, היו עיוותים שלא הלמו את תורת הקומוניזם של מארכס, לנין ואפילו של סטאלין עצמו, וגם קור דברים נפשעים. אך אין להשוות כלל בין מה שקרה בכרית-המועצות באותם ימים לבין הפשעים הוועזיים שביצע המישרד הנאצי.

יהודה זאבי, אוק-פארק, אילינוי, ארצות-הברית

סיפורי סבא

בטיבה, לפני 25 שנה. היו מתגרשים מכלה שבילי-כלולותיה נתגלה שאין היא בבתוליה. בתימן, לפני 100 שנה, היו עורכים לה דרחה (תהלוכת-בזיון). כפי שסיפר סבו של הקורא שאער (העולם הזה 30.1). אבל זה עדיין לא מיצה את כל האפשרויות.

את הסבא של חיים שאער דווקא היכרתי. הוא היה מוכר געלה (בוטנים קלויים) במחנה-היהודי, באמת היה איש נחמד ויודע טירה. אבל גם לר היה (פעם) סבא. וגם לי הוא סבא, בשעתו, על המעשה בדרחה.

העולם הזה, שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 3, מל. 03-292262/3/4. תאריך: 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורך-מישנה: דוב איתן ♦ עורך תבנית: יוסי שגון ♦ עורך כיתוב: גיורא נוימן ♦ צלמי מערכת: ציון צמרי, ענת סרגוסטי וצפי מנשה ♦ עורך דפוס: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סימון ♦ מחלקת המודעות: רמי זכרני ♦ המו"ל: העולם הזה בע"מ ♦ הדפסה: הדפוס החדש בע"מ, ת"א ♦ הסצה: גר" בע"מ

קו ירי

הגליגות עוזרים מיד ליד, במידה שאינה רגילה בעולם. מכיוון שקריאת השבועון מחייבת מיומנות מסוימת כענייני המדינה והחברה, מתמקד קהילת-הקוראים דווקא בשכבות הוותיקות והמבוססות.

מכל הבחינות האלה, העולם הזה היה תמיד מעין נס פוליטי-כלכלי, שהעיד על גרות הציבור הישראלי. חלק ניכר מקוראי העולם הזה לא הסכים לכל דיעותינו, ורבים אף התנגדו לאחדות מתן כחריפות. אך הכל הסכימו שהעולם הזה חשוב להבנת המתרחש בארץ ובחברה, ושהוא תורם תרומה לחשיפת המציאות שאין לה תחליף.

יחסים מסוג שונה

אולם גם זה אינו פוטר את העולם הזה מהתפוכות המציאות הכלכלית בארץ. בשבוע שעבר ניסיתי לשתף אותך, במדור זה, בלבטים הקשים שיש לנו בשטח הכלכלי, בעיקבות התמוטטות משק-המורדות בעיתונות הישראלית והמצב הכלכלי הכללי. אמרתי לך שאין לנו מנוס מנקיטת קיצוצים דראסטיים, כדי להכטיח את קיום העיתון כגוף הנושא את עצמו מבחינה כלכלית בנסיבות הקיימות, בייחוד כשעה שאסור לנו כחוק לגבות עבורו את המחיר הדרוש.

את התוצאה אתה רואה כבר כגיליון זה. אנחנו נאלצים להיפרד - לפחות זמנית - מכמה מדורים, שהיו חביבים עלינו. אני מקווה שצימצומים אלה יהיו זמניים, וכי המשק הישראלי יתאושש במהרה, ויחד עימו מצב העיתונות. בינתיים אנחנו פועלים כמיטב יכולתנו, כדי לעודד את הפירסום המיסחרי

האיכר האירופי, שראה בפעם הראשונה בחייו קננו בגרמיות וקרא: לא יכול להיות כזה כזאת! ביטא נאמנה את דעתם של רבים בעולם העולם הזה.

בענין יודע-בדבר, היה כמו העולם הזה פשוט אינה אפשרית. ככל העולם, עיתונים ושבועונים בעלי תפוצה המונית הם חסידים נלהבים של דעת הרוב. דעת הרוב היא נדרך כלל, גם בארצות המערב, לאומנית ושמרנית. עיתונים המוניים סוגרים לדיעות הקדומות של הרוב, רוכבים על גלים של היסטריה לאומנית וחברתית (ואף יוצרים לא-פעם היסטריה כזאת באופן מלאכותי). הם יכולים למתוח ביקורת אופנתית כלשהי על המיסר הקיים, בגבולות סבירים, אך למעשה הם מתחפפים למיסר ומשרתים אותו.

וזהו דמותם של כמעט כל עיתוני-הערב הממוניים בעולם, וגם של השבועונים הארציים הגדולים. הדוגמה הבולטת ביותר היא בילד-צייטונג של איליה-עיתונות הגרמני אכסל שפרינגר, חביבו של המיסר הישראלי - עיתון לאומני פרוע, מסית ומרמה, שדמותו נחשפה כסיפור תנודע של היינריך בל, הכבוד האבוד של קתרניה בלוס.

בצורה מתונה יותר רומים כל הצהרונים ועיתוני-הבוקר הממוניים בעולם זה, והוא הדין לגבי השבועונים הגדולים. השבועון טיים הוא לאומני, ומילא תפקיד חשוב בהסתה למלחמת וייטנאם ולמסע-צלב נגד סין האדומה. החריגים (כמו דר שפינגל בגרמניה) הם מעטים. מעריב וידיעות אחרונות, שניהם עיתונים

השבוע קיבל "העולם הזה" על עצמו קיצוצים חמורים - העורך מסביר את הסיבות לנך בתקופה שבה דרוש "העולם הזה" יותר מתמיד

העולם הזה. עליידי טיפוח מודעות יוזמות, מיוחדות לשבועון זה ולאפשרויות הגלומות בו, בצורת "ד"ח לצרכן". ברחות אלה ניתנת הזדמנות למפרסמים לפרט את טיב סחורותיהם ושירותיהם כאמצעים העומדים לרשותנו.

אנחנו נשתדל מאוד, כי גם כמיספר המוקטן של העמודים, נגיש לך את כל המידע שאתה רגיל לקבל כאן, ואף נשפר את טיבו, כך שעלית האכיבות תפצה על ירידת מיספר העמודים.

היחסים בין העולם הזה וקוראיו לא היו מעולם יחסים רגילים בין עיתון וקוראים. אלה הם יחסים מסוג שונה, שיש בהם תהליך מתמשך של היזון הדדי. בתקופות קשות שעברנו בעבר התהדקו יחסים אלה עוד יותר. אני מקווה שגם הפעם יינה העולם הזה מן היחס הזה של קוראיו.

בשעה שגואים במרינה גלים עכורים של גיזענות, והרמוקרטיה הישראלית כולה נתונה בסכנה שלא ידענו כמותה בעבר, חיוני העולם הזה יותר מתמיד.

לאומניים קיצוניים וקונפורמיסטיים ביותר, אינם יוצאים מן הכלל העולמי. להיפך, הם מתאימים בדיוק לדוגמה העולמית של עיתונים מסוג זה.

נס פוליטי-כלכלי

מבחינה זו היה העולם הזה, מאז שקיבלת אותו ליידי ב-1950, הריג עולמי.

עיתון שהוא נוקונפורמיסטי קיצוני, התוקף את אושיות המיסר הקיים והשנוא עליו, המחנך לגישה רציונלית ולהחם בדיעות קדומות, המעודד את קוראיו לחשיבה עצמית בכל תחומי החיים - אינו יכול להיות בעל תפוצה המונית. ואילו עיתון בעל תפוצה המונית אינו יכול להיות כזה. זהו הכלל. מאות עיתונים מכל חלקי-העולם, שביקרו אותי במשך השנים, אמרו לי שאם קיים דבר כזה בישראל, הרי זה משהו מיוחד לגמרי לארץ זו. ואכן, ראינו בעולם הזה תמיד מוסר ישראלי מובהק - כמו הקיבוץ, צה"ל והפלאפל. לפי מחקרים שבוצעו לעיתים שונות על-ידי מכוני-מחקר מרדעים, קוראים 8 עד 15 אחוזים של האוכלוסיה היהודית הבורגנית בישראל את העולם הזה (אף שמיספר הקונים קטן יותר).

"אם ישאלו, תגיד שפגעת במצח שלו!"

התקיימה לפני תקופת שירות המילואים של ח"כ איתן. חררה שפיגל, עוזרת פרלמנטרית, ירושלים

תרגום אנגלי

יש תרגום אונקלוס ויש תרגום השיבעים ולאנגלים עשו. מזמן, גם את תרגום המלך ג'יימס. אבל הקורא מגן, שחזר זה עתה מלונדון, גילה עוד תרגום אחד לתנ"ך: תרגום "מאנץ". הוא רוצה לשתף את הקוראים בגילוי זה.

ככל מלון אנגלי המכבד את עצמו, מצוי על הכוננית ליד המיטה ספר תנ"ך. אבל במלון, שבו אני התאכסנתי בניקורי בלונדון שכתה, כנראה האורח הקודם, גליון של שבועון-הסאטירה פאנץ', ובו מצאתי עיבוד אנגלי מעניין של פרשת דויד וגלית (ראה גלופה), ונדמה לי שפאנץ' צורק.

הרבה יותר מתקבל על הרעת שרק עם פגיעת-כול כמו זאת המתוארת בגלופה, היה יכול הנער דויד לחסל את גלית בעזרת המישה חלוקי נחל, ולא, כפי שייפון את העניין, ויך את הפלש"ת אל מיצחו.

אריה מגן, תל-אביב

אבל הסבא שלי סיפר לי על עוד שיטת הענשה ללא-תבולה (בליל נישואיה): השיטה הזאת נקראת חומרה (בתירגום חופשי, האדמה או אימת) - היו צובעים את פניה של המועמרת להוקעה כארום ומציבים אותה במקום מרכזי, לחרפה ולבוז בעיני כל רואיה.

שימקעון גארה, ירושלים

דודה הגידי לנו כון

השתתפות בצערה של דניאלה שמי (העולם הזה 30.1) ועוד כמה הערות פילוסופיות.

הוי, דניאלה! מה פיתאום גילית, כנראה בזכות נאום הרודה של בומה שביט, שהכיניו דודה זה דבר מעליב? ואני, עד השורה האחרונה חשכתי שאת נעלבת מצעם הרעיון שמישהו מעז לשים אותך בקטגוריה של דודה. ולוא זה היה כך, הכי רק מה יהיה כאשר תגיעי למצב, שאליו הגעתי אני השבוע, פיתאום קוראים לי סבתא! לא שיש לי משהו, חלילה, נגד נכדי, שקוראים לו ראובן (כנראה, כי עד הברית כל האפשרויות פתוחות), אבל אני בכל זאת מעדיפה שימשיכו לקרוא לי האמא של שמואל, שהוא, כמוכן, האבא של נכדי, ראובן הנ"ל. אריאלה הר, רחובות